

Panukhnyk, O., Fedotova, Y. & Holych, N. (2022) State budget of Ukraine-2023: features of the regulation of financial and economic processes in the conditions of full-scale war. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 27, no. 2, pp. 63-71. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22povupv.pdf>

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ-2023: ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Олена ПАНУХНИК

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001,
Україна
e-mail: panukhnyk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7381-6885>

Яна ФЕДОТОВА

Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка
вул. Ломоносова, м. Київ 81, 03189, Україна
e-mail: fed.yana25@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6995-4174>

Наталія ГОЛИЧ

ВСП «Гусятинський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя»
вул. Шевченка 3, м. Гусятин, 48201, Україна
e-mail: natakv93@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0499-6979>

Article history:

Received: October, 2022
1st Revision: October, 2022
Accepted: November, 2022

JEL classification:

H6
H7
F43

UDC:

338.2:336.14

DOI:

Анотація: Статтю присвячено вивченню теоретико-методологічних та прикладних аспектів формування державного бюджету країни як інструменту реалізації соціально-економічної політики, а також окреслено його роль у житті суспільства й окремих індивідів. Окрім цього, детальний аналіз присвячено структурним складовим бюджету, а саме: джерелам формування дохідної частини бюджету, до якої входять податкові та неподаткові надходження, офіційні трансферти, цільові фонди, доходи від операцій з капіталом та інші надходження; особливостям розподілу видаткової частини через дослідження головних напрямів спрямування державних коштів. Всебічно охарактеризовано взаємозв'язок між роллю, функціями та завданнями держбюджету України щодо практичної реалізації передового досвіду економічно стабільних країн світу щодо застосування сучасних технологій бюджетування. Розглянуто специфіку реалізації бюджетної політики у кризовий період із врахуванням особливостей чинного законодавства України. Як наслідок, виявлено місце державного бюджету у фінансовій системі України в умовах повномасштабної війни в розрізі забезпечення пріоритетних секторів економіки. На основі запропонованого головного фінансового плану країни на 2023 рік шляхом застосування економіко-статистичних методів, дедуції, синтезу й аналізу проведено аналізування та систематизацію ключових макро- і мікроекономічних показників для з'ясування сучасних закономірностей, тенденцій і процесів соціально-економічного розвитку країни в умовах воєнного стану. Особливу увагу приділено фінансуванню державою у 2023 році оборонної й соціальної сфери, особливостям соціального забезпечення населення та державного боргу. У статті детально висвітлено наявні проблеми й потенційні загрози у бюджетній системі України 2023 року та запропоновано шляхи їх вирішення відповідно до умов країни, що воює.

Ключові слова: держава, бюджет, бюджетна політика, органи державної влади, перемир'я, війна, криза.

Панухник О. Державний бюджет України-2023: особливості регулювання фінансово-економічних процесів в умовах повномасштабної війни [Електронний ресурс] / Олена Панухник, Яна Федотова, Наталія Голич // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2022. — Вип. 2 (27). — С. 63-71. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22povupv.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

У сучасних умовах економіко-політичних перетворень нагального вивчення, аналізу й оцінки потребують питання щодо оцінки ефективності інституційного середовища для формування та реалізації воєнної бюджетної стратегії держави; пошуку надходжень для регулювання економічних процесів; здійснення раціонального та адекватного планування видаткової частини бюджету; управління державним боргом; оцінки ризиків бюджетної системи з врахуванням зовнішніх факторів нестабільності. Бюджет є провідною ланкою системи державних фінансів і визначальним інструментом мобілізації й використання фінансових ресурсів на засадах дієвості, адаптивності, ефективності, прозорості в умовах воєнного стану. Саме адекватно сформований бюджет дає можливість представникам влади впливати на економічні процеси й стимулювати розвиток її пріоритетних секторів, зокрема, принципово важливих сьогодні сфер оборони та захисту населення; надавати соціальну підтримку найуразливішим верствам населення; залучати якомога більше допомоги з боку міжнародних партнерів, здебільшого фінансового характеру, відсутність якої буде вкрай відчутною для країни.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблеми формування доходів бюджету держави та напрями їх нарощування в теоретичному та практичному аспектах представлені в розробках таких закордонних дослідників фінансової науки, як Дж. Б'юкенен, А. Вагнер, К. Ерроу, Дж. Стігліц, ін. Даному питанню також присвячено низку наукових праць вітчизняних вчених – В. Андрущенко, В. Базилевича, М. Барановського, Р. Бачо [1], М. Білика, С. Буковинського, О. Василика [2], Ю. Воробйова [3], В. Глушенка, А. Грищенко, А. Даниленко, А. Єпіфанова [4], Т. Єфименко [5], О. Кириленко [6], І. Луніна [7], О. Ковалюка, М. Крупки, В. Опаріна [8], Г. П'ятаченка, К. Павлюка [9], Д. Полозенка, І. Сала, С. Свірка, І. Чугунова, С. Юрія та інших. Слід зауважити, що в науковій літературі та численних навчально-методичних публікаціях питання формування та оцінки доходів державного бюджету в умовах радикальних перемін і глобальної адаптації висвітлено не досить детально, тому дана проблематика потребує подальшого особливо точного дослідження й опрацювання.

3. Постановка завдання.

Метою статті є обґрунтування ефективності формування та використання державного бюджету на 2023 рік в умовах збройного наступу росії на територію України, а також окреслення економічного вектора держави й пропонування заходів оптимізації економіки на 2023 рік в умовах повномасштабної війни через застосування сучасних фінансово-бюджетних інструментів із врахуванням закордонного досвіду з точки зору їх імплементації у вітчизняну практику, що буде сприяти досягненню суспільно значущих результатів і стійкості бюджетної системи в умовах економічних перетворень.

4. Виклад основного матеріалу.

Повномасштабна війна, нестабільність економіки, потреба пошуку та залучення чималих фінансових ресурсів в країну у 2022 році уберегли процес ухвалення бюджету від звично бурхливих публічних суперечок. Основний акцент зосереджується на тому, як впливатиме новосформований бюджет на стан економіки в теперішніх реаліях – буде стимулювати чи принаймні підтримувати зростання, або ж пригнічувати його й

провокувати спад.

У 2023 рік Україна йде з безпрецедентно високим дефіцитом бюджету – \$38 млрд, що становить близько \$3-3,5 млрд допомоги кожного місяця від зовнішніх партнерів: США, Європейського Союзу, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, при цьому звично не розраховуючи на внутрішній ринок. Всього, коштом зовнішніх запозичень, згідно з інформацією, представленою у додатках до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» від 3 листопада 2022 року № 2710-IX [10], планується залучити 1,426 трлн грн за середньою ставкою 3 %, зокрема МВФ – 633 млрд грн, уряд США та інші корпоративні кредитори – 576 млрд грн і країни ЄС – 217 млрд грн.

Сьогочасні реалії України показують збільшення видатків держбюджету від початку вторгнення росії на територію держави у 9 разів – 1,944 трлн грн, перевищуючи показники 2021 року за переважно більшою частиною статей, окрім освіти, економічної діяльності та обслуговування зовнішнього боргу. Проголошена сума на 65 % є більшою у порівнянні до відповідного періоду минулого 2021 року, де найбільша частка припадала на соціальний захист – 22 %. Сьогодні найбільше грошей припадає на оборону країни – 40,1 % від загального обсягу витрат, тобто 700,6 млрд грн у 2022 році проти 79,8 млрд грн 2021 року. Окрім цього, зросли й витрати на громадський порядок, безпеку та судову владу – 276,2 млрд грн, що у 2,5 рази більше, ніж торік – 115,5 млрд грн. Майже на третину – до 312,7 млрд грн – збільшилися витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення. Це близько 18 % від усіх бюджетних коштів. Під чи не найбільше скорочення потрапили видатки на економічну діяльність (з 147,2 млрд грн до 39,2 млрд грн) та освіту (з 214,2 млрд грн до 40,6 млрд грн) [11].

Затверджений проект державного бюджету на 2023 рік розглядає вдвічі менший розмір доходів, ніж видатків, які здебільшого будуть направлені на обороноздатність України та соціальне забезпечення. Тобто сума доходів у наступному 2023 році становить близько 1 329,3 млрд грн, у тому числі доходи загального фонду – 1 173,1 млрд грн та доходи спеціального фонду – 156,2 млрд грн, а розмір видатків – 2 640,2 млрд грн (загальний фонд – 2 311,7 млрд грн та спеціальний фонд – 328,5 млрд грн) із дефіцитом держбюджету понад 20,6 % ВВП. Попри це, передбачено, що прогнозний обсяг державного боргу в еквіваленті у національній валюті в абсолютному значенні у 2023 році становитиме 6 422,7 млрд грн, що, звичайно, є тягарем для економіки. На рисунку 1 представлено динаміку розміру державного боргу України, починаючи від 2012 року до тепер згідно з даними Міністерства фінансів України [11].

Відповідно, за 2012 рік державний та гарантований державою борг України становив \$64,5 млрд, наступного року він зріс на 13,5 % і становив вже \$73,2 млрд. З 2016 року сума боргу України знову почала зростати й складала від \$71 млрд у 2016 році до \$98 млрд у 2021 році. На початок поточного 2022 року державний борг України характеризувався спадом і сягав \$95,4 млрд у січні та \$93,3 млрд у лютому, однак після початку повномасштабної війни його розмір знову почав зростати. Тому очевидним є те, що в таких обставинах у наступному році очікується суттєве зростання розміру державного боргу країни.

Як вже неодноразово згадувалося вище, у 2023 році в державному бюджеті України найбільші видатки фінансових ресурсів закладено на національну безпеку і оборону держави – близько 50 % всього бюджету або 1 141,1 млрд грн у вартісному виразі. Значні витрати щодо забезпечення здійснення заходів у цій сфері буде спрямовано в такі інституції: Міністерству оборони України (857,9 млрд грн), Головному управлінню розвідки Міністерства оборони України (11,6 млрд грн), Міністерству внутрішніх справ України (209,8 млрд грн) та ін. [10].

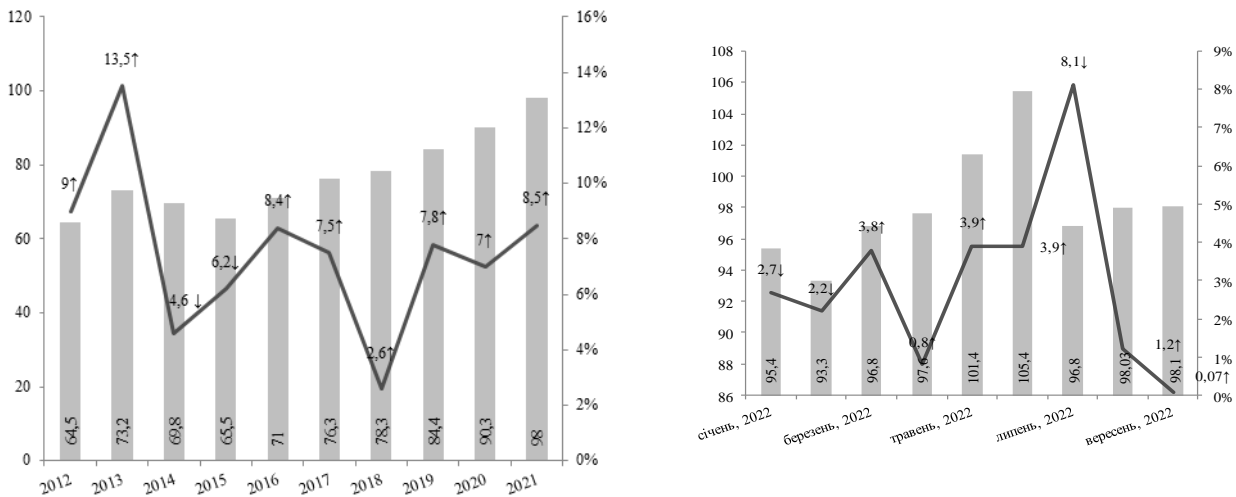

Рис. 1. Динаміка розміру державного і гарантованого боргу України (2012 р. – до тепер), \$ млрд

Примітка: сформовано на основі [11]

Дослідження питання соціального й економічного характеру згідно проекту держбюджету-2023 засвідчують, що цього року держава вирішила збільшити видатки на виплату пенсій – на 39 млрд грн; у фонд ліквідації наслідків збройної агресії – на 16 млрд грн; на забезпечення проведення зовнішнього незалежного оцінювання – на 215 млн грн; на культуру – на 235 млн грн; для надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам – 20 млн грн; на забезпечення реалізації нової бюджетної програми «Державний фонд регіонального розвитку» у сумі 2 млрд грн.

Негативними сторонами прийнятого бюджету на наступний рік є рішення заморозити соціальні стандарти для населення через дефіцит коштів, що призвело до таких ключових показників [10]:

1) розмір мінімальної зарплати з 1 жовтня 2022 року та весь 2023 рік буде на рівні 6 700 грн, що погодинно складає 40,46 грн;

2) прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць з 1 грудня 2022 року та весь наступний рік становитиме 2 589 грн, зокрема для дітей віком до 6 років – 2 272 грн, для дітей віком від 6 до 18 років – 2 833 грн, для працездатних осіб – 2 684 грн, для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді – 2 102 грн, для працездатних осіб, який застосовується для визначення посадових окладів працівників інших державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, а також працівників податкових і митних органів – 2 102 грн, для працездатних осіб, який застосовується для визначення посадового окладу прокурора окружних прокуратур – 1 600 грн та для осіб, які втратили працездатність – 2 093 грн;

3) розмір мінімальної пенсії складатиме 2 093 грн при рівні інфляції понад 30 % на рік, тобто у січні 2024 року за мінімальну пенсію у 2 093 грн можна буде купити більш ніж у 1,5 рази менше товарів та послуг, ніж у січні 2022 року;

4) курс долара у середньому за рік встановлено 42,2 грн із зростанням до 45,8 грн на кінець 2023 року (замість 50 грн за долар попередньому прогнозі).

Окрім охарактеризованого раніше, внаслідок зупинення дії Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» №1282-ХІІ від 3 липня 1991 року [12] у 2023 році роботодавці не будуть нараховувати індексацію на заробітну плату працівників, відтак зміни і торкнуться бізнесу, зокрема фізичних осіб-підприємців (табл. 1).

Таблиця 1. Граничні розміри податків для фізичних осіб-підприємців у 2023 році в умовах війни

№ з/п	Група	Ліміт річного доходу		Єдиний податок		Єдиний соціальний внесок	
		2022	2023	2022	2023	2022	2023
1.	1 група	1 085 500 грн	1 118 900 грн	248,10 грн	268,4 грн	Розмір мінімального ЄСВ:	
		(167 розмірів мінімальної зарплати)		(10% від прожиткового мінімуму)			
2.	2 група	5 421 000 грн	5 587 800 грн	1 300 грн	1 340 грн	1 430 грн*	1 474 грн
		(834 розмірів мінімальної зарплати)		(20% від мінімальної зарплати)		(22% від мінімальної зарплати)	
3.	3 група	7 585 500 грн	7 818 900 грн	- 5% від суми доходів для неплатників ПДВ; - 3% від суми доходів для платників ПДВ;		Розмір максимального ЄСВ:	
		(1 167 розмірів мінімальної зарплати)		- спеціальні 2% для неплатників ПДВ на час дії воєнного стану.		21 450 грн*	22 110 грн
						22 110 грн**	
						(22% від 15 мінімальних зарплат)	

Примітка: сформовано на основі [11];

* – з 01 січня 2022 року; ** – з 01 жовтня 2022 року.

Отже, новоприйнятий державою бюджет-2023 варто розглядати як ключовий фінансовий ресурс країни, яка воює за свою незалежність, управляючи яким вона зможе впливати на більшість соціально-економічних процесів за таких умов, а також як інструмент забезпечення розвитку держави через мобілізацію частини національного доходу та його розподіл у суспільно важливі сфери економіки в умовах воєнного стану.

Слід розуміти, прогнозований 2023 рік буде складним для суспільства, окремих індивідів й для економічної системи України загалом, котру неминуче чекає суттєве послаблення внаслідок значного зменшення сукупного споживчого попиту через реальне скорочення зарплати працівників бюджетної сфери, а збільшення частки зарплати та грошового утримання військовослужбовців призведе до звуження попиту на товари повсякденного використання. Така ситуація провокуватиме подальший спад доходів суб'єктів малого та середнього бізнесу, який сьогодні переважно працює на внутрішній ринок. Як наслідок, зменшиться зайнятість і споживання ще й цієї частини мешканців країни, збільшиться чисельність охочих виїхати за межі країни. Це провокуватиме ще більше стискання внутрішнього ринку через подальший фізичний відтік із держави тих споживачів, які нині продовжують тут працювати. Водночас, зменшуватиметься чисельність громадян, котрі досі сплачували навіть невелику суму прямих податків з доходу, поповнюючи цим самим бюджет країни хоч і на мінімальному рівні.

Окрім цього, через скорочення видатків бюджетних установ втрачатиметься попит на товари та послуги значного числа приватних підприємств, які постачали цим установам свою продукцію та виконували для них підрядні роботи. Це означає відчутний кумулятивний ефект від бюджетного стиснення, а також недоотримання податкових надходжень від працівників та підприємств, що втратили доходи – звуження оборотів торгівлі неодмінно позначиться на доходах державного та місцевих бюджетів [13].

З погляду довгострокових негативних наслідків для української економіки, демографії та нарешті фінансової спроможності, така ситуація в державі видається

вкрай невиправданою та недалекоглядною, адже саме на час війни Україна має суттєву допомогу від партнерів для компенсації викликаного її веденням додаткового дефіциту бюджету. А от після завершення війни розраховувати на фінансування іншими державами дедалі більшого дефіциту бюджету наряд чи доводитиметься – саме тоді наслідки ефекту стискання економіки, який програмується ухваленим нещодавно бюджетом на наступний рік, виявлять себе повністю.

Отож, ми вважаємо, що ключовими ризиками сформованого держбюджету у 2023 році можуть стати низький темп відновлення економіки через чинники воєнного стану в країні (руйнація виробничого потенціалу, висока частка безробіття населення, відсутність споживчого попиту, плинність робочої сили); загострення кризових тенденцій в енергетичній сфері та на світовому фінансовому ринку, що може вплинути на розмір міжнародної підтримки України; скорочення програм державної підтримки суб'єктів бізнесу може спровокувати зменшення сукупного попиту й падіння податкових доходів бюджету; погіршення фіскальної стійкості державних фінансів через обмеження у зовнішніх позиках; ймовірність виникнення техногенної катастрофи внаслідок порушення росією законів ведення війни, визначених Гаазькими і Женевськими конвенціями.

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Дієздатність фінансової системи будь-якої країни залежить від державних фінансів, які, своєю чергою, характеризуються відповідною бюджетною системою, реалізація котрої відбувається через грамотно сформований державний бюджет. Нещодавно прийнятий органами державної влади держбюджет України на 2023 рік показує нам, що він є оптимальним варіантом зі всіх представлених в умовах війни. Сьогодні економіка країни від початку своєї незалежності знаходиться на максимально низькому рівні та тримається лише шляхом зовнішніх запозичень і економічно активному бізнесу, котрий залишається функціонувати при таких умовах. Тому цілком логічним кроком держави у 2023 році має стати передбачення механізмів й інструментів пом'якшення негативного впливу незалежних від бізнесу обставин воєнного часу, котрі суттєво знижують конкурентоздатність або й взагалі перешкоджають роботі підприємств, а саме: логістичні проблеми, перебої в постачанні електроенергії, проблеми сировинного характеру, екологічні питання, тимчасова відсутність цільової підтримки з боку держави та ін. Вважаємо, що в держбюджеті наступного року доцільно передбачити компенсаційні та стимуляційні механізми для тих внутрішніх виробників, чия втрата конкурентоспроможності чи вимушена зупинка виробництв викликана позаекономічними обставинами. Таким чином, сьогодні державі необхідно знайти ефективні шляхи вдосконалення щодо формування дохідної частини бюджету шляхом активізації створення в країні новоствореної вартості, що забезпечить зростання податкових надходжень до нього навіть в умовах тотальної провокації, нестабільності й ризику.

Author details (in English)

STATE BUDGET OF UKRAINE-2023: FEATURES OF THE REGULATION OF FINANCIAL AND ECONOMIC PROCESSES IN THE CONDITIONS OF FULL-SCALE WAR

Olena PANUKHNYK

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
56 Ruska str., Ternopil, 46001, Ukraine
e-mail: panukhnyk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7381-6885>

Yana FEDOTOVA

Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv
81 Lomonosova str., Kyiv, 03189, Ukraine
e-mail: fed.yana25@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6995-4174>

Nataliia HOLYCH

Husiatyn applied college Ternopil Ivan Puluj National Technical University
3 Shevchenka str., Husiatyn, 48201, Ukraine
e-mail: natak93@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0499-6979>

Abstract. *The article is devoted to the study of theoretical, methodological and applied aspects of the formation of the country's state budget as a tool for the implementation of social and economic policy, outlines its role in the life of society and individuals. In addition, a detailed analysis is devoted to the structural components of the budget: sources of the revenue part of the budget, which includes tax and non-tax revenues, official transfers, trust funds, income from capital operations and other revenues; peculiarities of the distribution of the expenditure part through researching the main trends of directing state funds. The correlation between the role, functions and tasks of the state budget of Ukraine regarding the practical implementation of the best experience of economically stable countries of the world regarding the use of modern budgeting technologies is comprehensively characterized. The specifics of budget policy implementation in the crisis period are considered, taking into account the specifics of the current legislation of Ukraine. As a result, the place of the state budget in the financial system of Ukraine in the conditions of a full-scale war in terms of ensuring the priority sectors of the economy was revealed. On the basis of the proposed main financial plan of the country for 2023, through the application of economic and statistical methods, deduction, synthesis and analysis, the analysis and systematization of key macro- and microeconomic indicators was carried out in order to clarify the modern laws, trends and processes of the country's socio-economic development in the conditions of war state. The particular attention is paid to financing defense and social spheres in 2023, the features of social security of the population and the state debt. The article highlights in detail the existing problems and potential threats in the budget system of Ukraine in 2023 and suggests ways to solve them in accordance with the conditions of a country at war.*

Key words: *the state, budget, budget policy, state authorities, changes, war, crisis.*

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22povupv.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Panukhnyk, O., Fedotova, Y. & Holych, N. (2022) State budget of Ukraine-2023: features of the regulation of financial and economic processes in the conditions of full-scale war. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 27, no. 2, pp. 63-71. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22povupv.pdf>

Використана література:

1. Бачо Р. Й., Иллар Е. Й., Бачо Є. Й. Стан формування дохідної частини бюджету України в сучасних кризових умовах. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2014. 1(42). С. 140-145.
2. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2004. 542 с.
3. Воробйов Ю. М., Ворошило В. В. Фінанси домашніх господарств у фінансовій системі держави : монографія. Сімферополь : ВД «АРІАЛ», 2013. 232 с.
4. Єпіфанов А. О., Д'яконова І. І., Сало І. В. Бюджет України : монографія : у 2 кн. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 440 с.
5. Єфименко Т. І. Формування фіскального простору економічних реформ. *Фінанси України*. 2011. № 4. С. 3-23.
6. Кириленко О. П., Юрій С. І., Дем'янишин В. Г. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2012. 376 с.
7. Луніна І. О. Ризики державних фінансів України та шляхи їх мінімізації. *Фінанси України*. 2012. № 2 (195). С. 4-15.
8. Опарін В. М. Домінанти та пріоритети фінансового вирівнювання в Україні. *Фінанси України*. 2015. № 6. С. 29-43.

9. Павлюк К. В., Шапоренко О. О. Підвищення ефективності видатків державного бюджету в умовах реформ. *Наукові праці НДФІ. Бюджетна політика*. 2016. №4 (77). С. 15-33.
10. Про Державний бюджет України на 2023 рік : Закон України від 3 лист. 2022 р. № 2710-IX. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40472> (дата звернення: 03.11.2022).
11. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 15.10.2022).
12. Про індексацію грошових доходів населення : Закон України від 3 липня 1991 р. № 1282-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12#Text> (дата звернення: 06.10.2022).
13. Бюджет війни чи бюджет перемоги? Економічна правда : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/12/692507/> (дата звернення: 29.10.2022).

References

1. Bacho R. Y., Yllar E. Y, Bacho Ye. Y. (2014), Stan formuvannia dokhidnoi chastyny biudzhetu Ukrainy v suchasnykh kryzovykh umovakh [The state of formation of the revenue part of the budget of Ukraine in modern crisis conditions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii Ekonomika*, 1(42). 140-145 pp.
2. Vasylyk O. D., Pavliuk K. V. (2004), Biudzhetsna systema Ukrainy [The budget system of Ukraine] : navch. posib. Kyiv : TsNL (in Ukrainian).
3. Vorobiov Yu. M., Voroshylo V. V. (2013), Finansy domashnikh gospodarstv u finansovii systemi derzhavy [Household finances in the financial system of the state] : monohrafiia. Simferopol : VD «ARIAL» (in Ukrainian).
4. Yepifanov A. O., Diakonova I. I., Salo I. V. (2010), Biudzhetsna Ukrainy [The budget of Ukraine] : monohrafiia : u 2 kn. Sumy : DVNZ «UABS NBU» (in Ukrainian).
5. Yefymenko T. I. (2011), Formuvannia fiskalnoho prostoru ekonomichnykh reform [Formation of fiscal space for economic reforms]. *Finansy Ukrainy*. No. 4. 3-23 pp.
6. Kyrylenko O. P., Yurii S. I., Demianyshyn V. H. (2012), Rozvytok biudzhetsnoho protsesu v umovakh ekonomichnykh peretvoren [Development of the budget process in the conditions of economic transformations] : monohrafiia. Ternopil : Ekonomichna dumka (in Ukrainian).
7. Lunina I. O. (2012), Ryzky derzhavnykh finansiv Ukrainy ta shliakhy yikh minimizatsii [Risks of public finances of Ukraine and ways to minimize them]. *Finansy Ukrainy*. No. 2 (195). 4-15 pp.
8. Oparin V. M. (2015), Dominanty ta priorytety finansovoho vyrivniuvannia v Ukraini [Dominants and priorities of financial equalization in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*. No. 6. 29-43 pp.
9. Pavliuk K. V., Shaporenko O. O. (2016), Pidvyshchennia efektyvnosti vydatkiv derzhavnogo biudzhetu v umovakh reform [Increasing the efficiency of state budget expenditures under the conditions of reforms]. *Naukovi pratsi NDFI. Biudzhetsna polityka*. No. 4 (77). 15-33 pp.
10. Verkhovna Rada Ukrainy (2022), Pro Derzhavnyi biudzhets Ukrainy na 2023 rik : Zakon Ukrainy vid 03.11.2022 no.2710-IX [On the State Budget of Ukraine for 2023 : Law of Ukraine of November 3, 2022 no. 2710-IX]. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40472> (accessed 3 November 2022).
11. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of finance of Ukraine]. Official website. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk> (accessed 15 October 2022).

12. Verkhovna Rada Ukrainy (1991), Pro indeksatsiiu hroshovykh dokhodiv naseleattia : Zakon Ukrainy vid 03.07.1991 no. 1282-XII [On the indexation of monetary income of the population : Law of Ukraine of July 3, 1991 no. 1282-XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12#Text> (accessed 6 October 2022).
13. Biudzhet viiny chy biudzhet peremohy? [War budget or victory budget?] Ekonomichna pravda [Economic truth]. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/12/692507/> (accessed 29 October 2022).

© 2022 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
You are free to:
Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
Under the following terms:
Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
No additional restrictions
You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

